

חיי אברהם

ראש השנה תשפ"א

בענין "בכי בר"ה"

כתב בבאר היטב הל' ר"ה (סי' תקפ"ד סק"ג) האר"י ז"ל נהג לבכות בר"ה ויוה"כ ואמר כל מי שאינו בוכה בימים אלו אין נשמתו טובה ושלמה. גם אמר, כל מי שבוכה אז מעצמו בבכיה גדולה מאליו, אותה שעה דיינין ליה בב"ד של מעלה ונפשו מרגשת ובא לו הבכיה מאליו עכ"ל.

ואילו במעשה רב (אות ר"ז) נאמר בשם הגר"א דאין לבכות בר"ה כמבואר בעזרא אל תבכו וכו'.

והכריע בכף החיים (סי' תקפ"ב ס"ק ס') דהמנהג כמו האריז"ל לבכות בר"ה.¹

אולם כתבו הפוסקים² דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, דבקרא דעזרא-נחמיה (ח', ח'-ט') מיירי כשקראו בתורה דכת' ויקראו בספר בתורת האלקים כו' ואל תבכו כי בוכים כל העם כשמעם את דברי התורה. ובכו מפחד ואימה על שלא קיימו מה שכתוב. ואמר להם אכלו משמנים ושתו ממתקים כו' כי קדוש היום לאדונינו וכו' כי חדות ה' היא מעוזכם.

אבל בתפלה, מי ששופך לבו ובוכה אינו מתעצב אלא מרגיש עצמו מקורב להקב"ה וכה"ג שרי. ואף שאין לאדם להביא עצמו לידי בכיה ועצבות מפני קדושת החג ופחד הדין, אבל המתעורר מעצמו לבכות בתפילותיו מחמת התלהבות דקדושה, לרוב דביקותו וכוונתו בתפלות הימים הנוראים, אין בזה שום איסור כלל, ולא מיירי הפסוק בזה כלל.

ודכוותיה מצינו בהל' שבת (או"ח סי' רפ"ח), שכתב הרמ"א מי שיש לו עונג אם יבכה כדי שילך הצער מלבו מותר לבכות בשבת. וכ' במ"ב (סק"ד) בשם הט"ז דהי' דוקא מרוב דביקותו בהקב"ה זולגים עיניו דמעות שכן מצינו בר"ע בזהר חדש שהיה בוכה מאד באמרו שיר השירים באשר שידע היכן הדברים מגיעים.

¹ יע"ש ובמטה אפרים (שם סק"ח) בדברי האריז"ל לגבי שעת הדין למי שבוכה. ולגבי הפסוק בזה, אם לפסוק כהאריז"ל או הגר"א, יע' במ"ב (סי' כ"ה ס"ק מ"ב).

² תשובות והנהגות (ב' רס"ח), יחזה דעת (ב' ס"ט), וביע אומר (א' ל"ו סקי"ב), ושם (ט' נ"א).

וכן מדויק הלשון של האריז"ל "בכיה מאליו", אבל להביא עצמו לידי בכיה ע"י קול בכי וכדומה אין להתיר.

והביאו בשם רי"ז מסאלנט בליקוטים (עמ' קי"ג) בשם הגר"א דאמר לבכות בר"ה כשהולך מעצמו בתפלה מותר דכת' ובכה תבכה.

אולם בשירי ברכה (יו"ד סי' שצ"ד אות ג') כתב דטוב לעשות קול בכי כדכתיב כי שמע ה' קול בכי, דרחמנא ליבא בעי לב נשבר, עכ"ל³. ולדברי הגר"א אין לעשות כן אלא אם בא הבכיה מתוך התרגשות התפלה.

וכן בשד"ח (מערכת ר"ה סי' ב' אות כ"ו) הביא מעוד מפרשים כדעת החיד"א דאף דכשבוכה בשעת תפלתו מרוצה לפני הקב"ה מ"מ אם לפעמים א"י לבכות ממש יהיה קולו כאילו הוא בוכה. וע"ז רמז דוד המלך כי שמע ה' קול בכי, קול דייקא, יע"ש.

ובר"ה (יא). איתא דחנה נפקדה בר"ה וכתב ותתפלל על ה' ובכה תבכה⁴, והיאך בכתה בר"ה, אלא משום דהתרגשה מתוך התפלה, וכ"כ בזכר יהוסף (סי' קצ"ב)⁵. ומדויק קצת בקרא דכת' ותתפלל על ה', וממילא מתוך התפלה עצמה בכה תבכה, אבל בלא"ה ליכא היתר לבכות.

וראוי להביא כאן דברי הח"ס בדרשות (ח"א דף לג) מש"כ על דברי האריז"ל, וז"ל, כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה. י"ל ע"פ שכ' האר"י זלה"ה מי שאינו בוכה בימים האלו אין נשמתו טובה. והענין כי בימים הללו ישלח עזרתו מקודש והתעוררות מלעילא לכל איש הישראלי אשר נשמתו קשורה בחלקו העליון לכן תבוא לו בכיה ומי שאינו בוכה ש"מ שכבר נכרת מעץ חיים ר"ל ואין לו חלק שם. והנה כתיב (הושע ב' כ"ג) והם יענו את הארץ, והכוונה, תעורר, מלשון מענית המחרישה, וה"נ אמר הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה אשר לא יתעורר ש"מ כי כבר נכרתה הנפש ההוא ממקורה העליון.

אשמח לקבל תרומות והערות: אברהם הבר, דוא"ל: chayeivraham@gmail.com

³ וכ' כן בענין מי שחושש לבכות משום שמחליש ראות עיניו שיעשה קול בכי במקום בכי, ובשד"ח ועוד ספרים הבינו דס"ל דטוב לעשות קול בכי גם בכה"ג דא"י להביא עצמו לידי בכי.

⁴ ושמעתי דדוקא גבי חנה כתיב ה' במדת רחמים משא"כ ברחל כתיב וישמע אלקים מדת הדין, דע"י הבכי' נתהפכה מדת הדין למדת הרחמים, וכמש"כ האריז"ל דבשעת בכי' דיינין ליה.

⁵ יע"ש בטעמא דלא ילפינן ענין בכיה בר"ה בברכות (לא). כמו דילפינן עוד כמה דינים מקראי דחנה לענין תפילה.